

RaP: PRVA POMOČ

(3. in 4. teden: 30. 3. – 10. 4.)

Roševci, pozdravljeni!

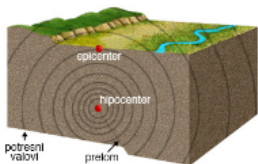
Trenutno se nahajamo res v prav posebnem času, ki ga nismo navajeni. Skrbi nas zdravje nas samih, naše družina in ljudi po širnem svetu. Prav tako pa smo zasledili tudi novice iz le dobrih 100 km oddaljenega mesta Zagreba o potresu (verjetno je kdo izmed vas tudi začutil tresenje tal).

Prav je, da se zavedamo, da potresov ne moremo napovedati, da ob takem dogodku ravnamo pravilno, da zavarujemo sebe in svoje bližnje.

Najprej si preberi, kaj so potresi in kako nastanejo.

POTRESI

Vzroki za nastanek potresov so izbruhi ognjenikov, plazovi in eksplozije bomb, najmočnejše potrese pa povzroči premikanje tektonskih plošč. Na območjih, kjer se **plošče stikajo in drsijo druga ob drugi**, pride do močnega trenja. Napetosti v kamninah naraščajo, dokler ne počijo in pride do hitrega zdrsa. Tresljaji, ki pri tem nastanejo, se skozi tla širijo kot **potresni valovi** in jih na površju zaznamo kot potres.

Hipocenter in epicenter potresa

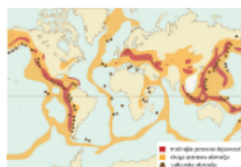
Večina potresov ima **žarišče** ali **hipocenter** v globini od 5 do 30 km, lahko pa tudi do 700 km globoko. Potresni valovi se iz žarišča širijo v vse smeri. Potresne sunke čutimo le, če potresni valovi dosežejo površje. Najmočnejši so v **nadžarišču** ali **epicentru** – točki na Zemljinem površju, navpično nad žariščem potresa.

Potrese in z njimi povezane pojave preučuje **seizmologija**. Naprava, s katero zaznavamo potrese, je **seizmograf**.

Magnituda ali **moč potresa** nam pove, koliko energije se je sprostil ob potresu. Za določitev jakosti potresa uporabljamo več potresnih lestvic. Z **Richterjevo lestvico** določamo **jakost potresa** glede na magnitudo. Od leta 1992 (v Sloveniji od leta 1995) je v uporabi 12 stopenjska **evropska makroseizmična lestvica** (EMS), s katero določamo **intenziteto potresa**. Z njo določimo **učinke** potresa na predmete, ljudi, zgradbe in naravo. Ker opisuje, kaj se je ob potresu zgodilo, je to za prebivalce pomembnejši podatek kot magnituda potresa, ki opisuje dogajanja v žarišču potresa.

Razmisli, od česa je odvisna intenziteta potresa.

Preveri odgovor

Na svetu se letno sproži okrog 10.000 potresov. Večino zaznajo le seizmografi in nimajo učinkov na površje in zgradbe. Močnejši potresi imajo lahko katastrofalne posledice. Najhujše so tam, kjer je gostota poselitve velika, kjer ljudje niso poučeni o pravilnem ravnanju ob potresu in kjer stavbe niso protipotresno grajene. Potresi ne povzročajo škode samo na stavbah, prometnicah in komunalnih napravah, pač pa sprožajo podore, zemeljske plazove ter preusmerjajo tokove podzemnih in površinskih voda.

Seznam močnejših potresov na svetu

Potresi na oceanskem dnu povzročajo nastanek **cunamijev**. **Cunami** ima zelo veliko valovno dolžino, zato na odprtem oceanu deluje kot val v plitvi vodi in ga, kljub veliki hitrosti 800 km/h ali več, morda sploh ne bi zaznali. Ko pa se približa obali, se njegova višina poveča, hitrost pa zmanjša. Valovi višine do 30 m so za oddaljena obalna naselja uničujoči celo v primerih, ko potresa, ki je vzrok njihovega nastanka, brez instrumentov sploh ne zaznamo.

Izberi pravilni odgovor.

Izraz cunami izvira iz japonsščine in pomeni:

- visoki val.
- hitri val.
- pristaniščni val.

Kaj lahko povzročijo potresi?

Razišči, kdaj je bil najhujši potres v Sloveniji in kakšne so bile posledice.

Kaj prikazujejo spodnje fotografije? Razišči in na kratko zapiši vlogo psov pri reševanju.

Spoznaj ukrepe, ki se jih moramo držati, če pride do tresenja tal, zato pogledaj na spodnji link (spodaj strain, s puščico levo se premikaj):

<https://vsebovreda.triglav.si/potresi/poglavje3>

Izberi vsaj eno priporočilo, ilustriraj ga in zapiši njegov pomen.

*Vso gradivo, ki ga boš oblikoval, pošlji po elektronski pošti.

Bodimo pozorni, pazimo nase!

Učiteljica Maja Verhovšek